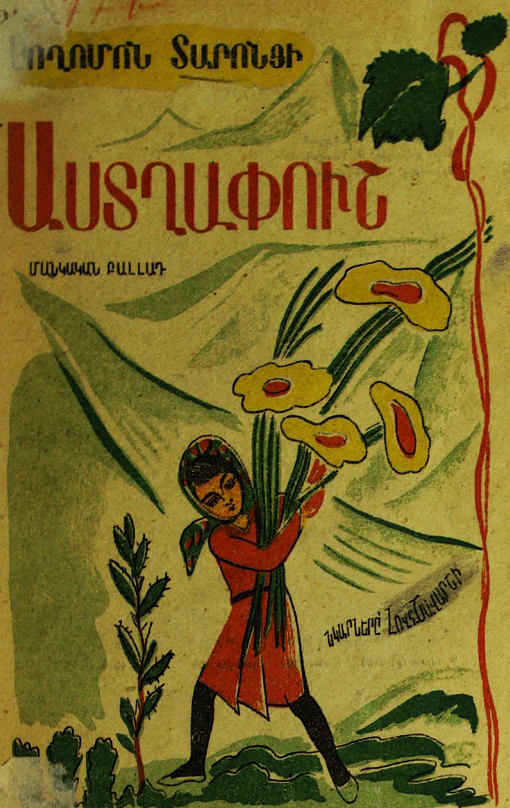

277-60

ԵՐԱՅՈՒՆ ՏԱՐՈՆՅԻ

ԱՍՏՂԱՓՈՒՆ

ՄԱՅԱԿԱՆ ԲԱԼԼԱԴ

ՆԱԿԱՆԻ ԼՈՒՆԱԿԱՆԻ

ԴԵՏԻՍ — 1-9-3.4 — ՅԵՐԵՎԱՆ

Գաւ. խմբագիր՝ Ա. Հայրյան
Տէխ. խմբագիր՝ Ս. Գառաւազյան
Սրբագրէչ՝ Հ. Մանուկյան

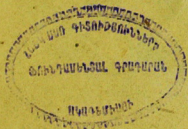
Գ Է Խ Զ Բ Ե Կ Ը Գ Լ Խ Զ Ե Կ Ը Գ Լ Խ Զ Ե Կ Ը

Գլխավոր (ը) 8400 Զրաւ. 2892 պատմիք 406 տեղում 4000

ԱՍՏՂԱՓՈԻԾ

I

Այս վոր պատմում եմ, հին ժամանակ եր.
Իմ ընկեր Հուրին՝ պուճուր աղջիկ եր.
Պուճուր աղջիկ եր խուճուճ մազերով,
Չալ չալ աչերով, անուշ հազերով:
Այնքան պուճուր եր մեր Հուրին պայծառ,
Վոր հաղիվ մենակ սայլին բարձրանար.
Յեւ այդ պատճառով նրա ծեր ապին,
Մի անգամ ահա, ամառվա տապին,
Վերցրեց նրան դյուղական սայլով,
Նիհարիկ, դանդաղ յեղների քայլով
Անցավ վոլորուն ճամբեք ծուռ ու մուռ.
Անցավ հանդ ու արտ, մի քանի բլուր,
Անցավ չայիրներ ու արտեր նորից,
Ու կանգնեց մի մեծ արտի սինոռին.
Այստեղ տալին իր պուճուր աղջկա
Այտերն համբուրեց մի քանի անգամ.
— Գնա՛, փունջ կապի քեզ համար, ասավ.—
Խուրձեր արա ես հասկերից հասած:

II

Լայնաքձակ փռված գույնզգույն դաշտով,
Արտերի սրտով, արտերի մոտով
Հոսում եր բարակ շունչը մեղմ հովի,
Արտերը փոխում ալեծուսի ծովի:
Յեւ ասում էյին կարծես նրանք եւ—
— Մեր տեսությանը՝ բարո՛ւ էս յեկեւ:—
Տե՛ս, հանգը վտրքան սիրուն, գույնզգույն.
Մի տեղ դեղին է, մի տեղ՝ յերկնագույն,
Մի տեղ բաց կանաչ, մի տեղ ալ կարմիր,
Վոնց վոր նախշերը ձեր տան ջեջիմի:
Դեղին տուղտերին վոսկի թիթեռներ,
Վորոնք կթռչեն, թե՛ ուղես բռնել.
Բզեզներն հապա, վորոնք վոր թեթև՝
Վոսկի մեջք ունեն, թեւեր արծաթե.
Յեւ մըջյունները աշխույժ ժրաջան
Աշխատում են, վոր սոսկած չմնան...

III

Հենց այդ ժամանակ մի սիրուն բզեզ
Առաջ սլացավ սուր զնդակի պես.
Հուրու ալտերին քսվելով անցավ,
Ճախրեց ողի մեջ և անհայտացավ.
Հետո մի թիթեռ խոշոր, պուտպուտիկ,

Սահեց կարճրած այտերին ճոռոխկ-
 ձախրեց ողբի մեջ և վազեց առաջ,
 Նստելով դեղին մի տուղտի վրա.
 Հուրին ուղեց վոր բռնի թիթեռին,
 Բայց ոգում մնաց չարժումը ձեռի.
 Իսկ վարից՝ մի փուռ չար ու դիվային
 Պինդ կառչեց նրա չթե դերիային.
 Վոնց վոր Ձուլումաթ աղան այն տարին՝
 Նայեց խեղճ ապու ուղիղ աչքերին.
 Պինդ բռնեց փեշը և հանդակըտուր
 Գոռաց.— դե՛, Ավա՛դ, հմի պարտքս տուր...

IV

Այդ փուշը վոնց վոր Ձուլումաթ աղան
 Ճիշտ այնպես Հուրու հոգու հետ խաղաց.
 Ու նա տաքացած, փեշը թափ տվեց,
 Չոր փայտի նման փուշը կոտորվեց.
 Մեկ եւ սուր փշի կոտորված տեղում
 Կաթնանման մի սպիտակ հեղուկ
 Լճացալ, թափվեց. թանձրացալ, հետո՝
 Կարմրեց վոնց վոր արյունը մարդու...
 Ձեռքով յերբ կարմիր հեղուկին առաւ՝
 Պուճուր Հուրիի դարմանքը տարաւ.
 — Արյո՛ւն, ճչաց նա. մի խոր սարսափից,
 Յե՛կ, արյունը, տե՛ս. արյունը... ապի՛...

.. Ապին գերանդին չպրտեց մի կողմ,
 Վազելով գնաց իր աղջկա քով:
 Նայեց սուր փշին, նայեց աղջկան,
 Յեւ խաչակնքեց դեմքն յերեք անգամ.
 Տնքաց գյուղական ձայնով խանձված.
 — Մինն նա՛ յե անմեռ ու մինն ել աստված.—
 Եսպես եմ լսել ես փշի մասին.—
 Եստով ծեծել են սուրբ Գրիստոսին.
 Ենքան են ծեծել ես փշով նրան,
 Վոր ալ արին ե մնացել վրան.
 Հետո իրենց չառն առած իրենց հետ՝
 Չարչարողները կորել են անհետ,—
 Անտակ ծովի մեջ, անժաժ քարի տակ.
 Իսկ Աստղափշի կաթը սպիտակ
 Յերբ հողածնի աչքըն ե առնում՝
 Են վախտը կարմիր արին ե դառնում...

Վոչինչ չխոսեց ու պուճուր Հուրին
 Յերկյուղով նայեց ապու աչքերին:
 Յեւ այնուհետեւ քնած, թե արթուն
 Նա աստղափշի շուրջն եր մտմըտում:—
 Ինչո՞ւ յեն ծեծել, ի՞նչ ե արել նա,

Վոր արյունը այդ փշի մեջ մնա.
Յեւ յեթե կտարած փուշը կաթ տվեց,
Պատճառն ի՞նչ է, վոր արյունի փոխվեց...
Յեւ մտածում եր որեր, տարիներ,
Բայց ի՞նչպես նրա դադտնիքը դտներ:
Շատ պուճուր եր, շատ, Հուրին այն տարին,
Վոչ չարը դիտեր ու վոչ ել բարին...

VII

Այսպես՝ որեր ու տարիներ անցան
Յեւ պուճուր Հուրին արդեն մեծացավ.
Իր չարն ու շառը առած իրեն հետ՝
Կորավ Զուլումաթ աղան ել անհետ.
Խորհուրդներ կային քաղաքում, գյուղում,
Ու պաշտոն լույսեր՝ Հուրու ուղեղում.
Հազար դադտնիքներ ու հարցեր դժվար
Իմացավ Հուրին իր մտքերով վառ...
Յեւ մի որ, Հուրին յեկավ Յերեան
Յեւ մտավ ահա նա համալսարան...
Անցավ չորս յերկար ու դժվար տարի,
Փայլուն տվարտեց ուսումը Հուրին
Գյուղատնտեսի կոչումով, հպարտ,
Նա մեկնեց իսկույն գյուղական ճակատ...

Յեւ շահա մի որ, ամառվա տապին,
 Հիշելով փուշն ու իր մեռած ապին,
 Մանուկների հետ ուրախ ու զվարթ
 Նա գնաց մոտիկ չհնձած մի արտ:
 Կանգնեց նա կանաչ արտի սինուռին,
 Տխուր անցյալը հիշելով նորից...
 Հիշեց նա իր ծեր, խղճալի ապուն,
 Վորը խավարի մեջ եր խարխափում.
 Յեւ իր մանկության որերը անցած,
 Վորոնք չունեցին վոչ մի շող պայծառ,
 Հիշեց նա ապու հեքյաթները սին,
 Վորն հավատում եր, յերկրի յերեսին
 Մարդը պիտի վոր սրբին հավատա.
 Սրբին աղոթի ու սուրբն ել կտա...
 Հիշեց բոլորը ու ժպտաց հուշիկ
 Ու մոտեցավ մի մեծ Աստղափուշի:

— Մանուկներ, ապա՛, հավաքվե՛ք ինձ մոտ,
 Նայե՛ք այս փշին մի լավ մոտեմոտ.
 Տեսե՛ք, կտտրում եմ ահա յես նրան,
 Իսկ դուք նայեցեք կտտրածի վրա:

Հուրին մի վոտքը յերբ ամուր սեղմեց՝
 Ձոր խրթաց իսկույն Աստղափուլը մեծ.
 Յեվ կոտորած տեղից դուրս ծլաց իսկույն
 Կովի կաթի պես կաթը ձյունադույն.
 — Տեսե՛ք, այս կաթին վոչինչ չեմ խառնում,
 Բայց սպիտակը կարմիր ե դառնում:
 Յեվ մատով կարմիր մի կաթիլ առավ...
 Յերեխաներին զարմանքը տարավ:
 Նայեցին իրար, նայեցին Հուրուն,
 Յերկյուղը նստեց նրանց աչքերում...
 Իսկ Հուրին ժպտաց յերջանիկ ժպտով
 Յեվ դադարիքն ասավ ցնծադին սրտով.
 — Հրա՛ջ կարծեցիք... ել հրաջ չկա...
 Մեր շուրջն ողի մեջ մի տեսակ դադ կա,
 Յերբ կաթն ու դադը իրար են առնում՝
 Սպիտակն այդպես կարմիր ե դառնում...

X

Հուրին լռեց ու յերջանիկ ժպտաց.
 Ու կանգնած թմբից նա իջնելով ցած՝
 Մանուկներին այդ ուրախ, ժպտերես,
 Շաղ տվեց թեթև թիթեռների պես,
 Վոր թռչեն անհոգ, վոր խաղան անվերջ,
 Ազատ դաշտերի տարածության մեջ:

(054)

A $\frac{\pi}{41491}$

ԳԻՆԸ 1 ՈՌՈՒՆԻ

Согомон Таронци
Астхалупш

Гиз ССР Армении, 1934 г. Эривань